

XÁC ĐỊNH MỤC ĐÍCH DẠY VẼ CỦA GIÁO VIÊN MẦM NON HIỆN NAY

VÕ TRƯỜNG LINH*

TÓM TẮT

Việc dạy hoạt động vẽ (mỹ thuật) cho trẻ em trong trường mầm non (MN), tiểu học, trung học cơ sở hiện nay đã được triển khai, phổ biến và thống nhất theo chương trình giáo dục phổ thông của Bộ Giáo dục và Đào tạo từ năm 1980 và tiếp tục được hoàn chỉnh sau đó. Tuy nhiên, có quan niệm rằng dạy mỹ thuật cho trẻ trong trường MN và phổ thông, mục đích là để phát triển nhận thức thẩm mỹ, mà thẩm mỹ là một khái niệm rộng lớn, hàm nhiều nghĩa, không có tính định lượng, vì thế rất khó đánh giá cũng như xây dựng thang đánh giá. Hơn nữa, môn này được cho là “môn phụ” nên ít được chú ý đầu tư, giảng dạy. Cũng vì lí do trên mà mục đích dạy hoạt động vẽ chưa mang tính thống nhất, khoa học.

Từ khóa: mỹ thuật, mục đích dạy hoạt động vẽ cho trẻ của giáo viên mầm non.

ABSTRACT

Determining the purpose of teaching drawing in preschool nowadays

Teaching drawing (art) for children in pre-schools, primary schools, and secondary schools has been widely deployed, and unified under the general education program of the Ministry of Education and Training since 1980 and completed later. However, there is a belief that the aim of teaching art to children in pre-school and general education is to develop aesthetic awareness and because aesthetics is a broad concept with many notions and is not quantitative, it is very difficult to assess aesthetics as well as to build a grading scale. Besides the subject is considered “marginal”, so it receives little attention and investment. Due to the same reason, the purpose of teaching drawing is not unified and scientific.

Keywords: the purpose of teaching drawing to preschool children.

1. Đặt vấn đề

Trong quá trình giảng dạy môn Mỹ thuật, môn Tổ chức hoạt động tạo hình cho trẻ MN (TCHĐTH cho trẻ MN) và môn Hướng dẫn kĩ năng vẽ cho trẻ MN từ năm 2002 đến nay (2014) với giáo viên MN (GV MN), chúng tôi thường đặt câu hỏi “Các bạn dạy vẽ cho trẻ MN để làm gì? Hoặc đặt mục đích gì? thì thường nhận được câu trả lời là nụ cười hoặc cái nhún vai. Sau đó chúng tôi đưa ra 4 đáp

án cụ thể, thì đáp án nào cũng có GV giơ tay đồng ý. Tương tự như vậy, với các thành phần khác nhau trong môi trường giáo dục MN, chúng tôi cũng có các câu trả lời tương tự. Một môn học quan trọng (dạy cho tất cả các trẻ MN) mà không xác định được mục đích, không thống nhất được mục đích thì thật là... kì lạ. Theo chúng tôi: xác định mục đích của một môn học lại là môn bắt buộc cho mọi trẻ thì phải cẩn trọng, thống nhất, minh bạch và thuyết phục khoa học. Chúng tôi cho rằng xác định mục đích vô cùng quan trọng bởi nó quyết định nội dung, chương

* ThS, Trường Đại học Sư phạm TP HCM

trình và phương pháp thực hiện, nếu mục đích không rõ ràng thì không thể xác định nội dung càng không thể xây dựng chương trình được. Sau đó càng không thể đánh giá được và cuối cùng là không ai chịu trách nhiệm. Tất nhiên, trong giáo trình giảng dạy môn TCHĐTH cho trẻ MN của Trường Đại học Sư phạm Hà Nội đã xác định là “Không ngoài mục đích nhận thức thẩm mỹ” [5]. Tuy nhiên, dường như nhiều GVMN, cán bộ quản lý GDMN ở TPHCM mà chúng tôi khảo sát đã không chắc chắn cho mục đích này như chúng tôi đã dẫn ở trên. Nhận thấy đây là việc rất quan trọng trong giáo dục bậc học MN, lại là bậc học nền của một nền giáo dục nên chúng tôi trình bày vấn đề này trong bài viết với mong muốn nhận được sự trao đổi ý kiến một cách thẳng thắn và khoa học với đồng nghiệp.

2. Giải quyết vấn đề

2.1. Mô tả nghiên cứu

Chúng tôi tiến hành khảo sát, phân tích và lấy kết quả từ 259 GVMN, người trực tiếp dạy hoạt động vẽ cho trẻ MN; 10 hiệu trưởng, phó hiệu trưởng phụ trách chuyên môn ở trường MN tại TPHCM; 5 chuyên gia nước ngoài và trong nước cùng với kết quả từ một cuộc hội thảo về hoạt động tạo hình cho trẻ MN mang tính quốc gia tại Hà Nội. [4]

2.2. Phân tích kết quả điều tra từ giáo viên mầm non

Trình độ chuyên môn của 259 GVMN mà chúng tôi khảo sát đều đạt chuẩn, có 190 GV đã tốt nghiệp trung học sư phạm MN và 69 GV đã tốt nghiệp cao đẳng sư phạm MN, tất cả hiện đang theo học lớp cử nhân MN hệ vừa làm vừa học tại Trường Đại học Sư phạm TPHCM. Kết quả khảo sát được trình bày ở bảng 1 và bảng 2 sau đây:

Bảng 1. Xác định mục đích dạy vẽ cho trẻ MN của GVMN TPHCM (N=259)

STT	Mục đích đúng đắn nhất để dạy vẽ cho trẻ MN	Số phiếu	Tỉ lệ
1	Để trẻ biết kỹ năng vẽ và biết cầm bút	46	17,82%
2	Để trẻ nhận thức thẩm mỹ	59	22,86%
3	Để trẻ phát triển tư duy sáng tạo	89	34,48%
4	Không xác định được vì cả 3 đều đúng	65	25,12%

Bảng 2. Xác định mục đích dạy vẽ cho trẻ MN của BGH trường MN TPHCM(N=10)

STT	Mục đích đúng đắn nhất để dạy vẽ cho trẻ MN	Số ý kiến	Tỉ lệ
1	Để trẻ biết vẽ và biết cầm bút	00	0%
2	Để trẻ nhận thức thẩm mỹ	05	50%
3	Để trẻ phát triển tư duy sáng tạo	04	40%
4	Không xác định được vì cả 3 đều đúng	01	10%

2.3. Xác định mục đích dạy vẽ cho trẻ MN của chuyên gia MN

Trong các trao đổi tọa đàm giao lưu giữa khoa GDMN Trường ĐHSPTPHCM và chuyên gia giáo dục Hàn Quốc (Trường Đại học Chuo Sung); chuyên gia giáo dục của Úc, bà Shelagh Miller (University Preparation college); Hiệu trưởng trường MN, tiểu học Nga tại làng VietSopetro (Vũng Tàu) và PGS TS Huỳnh Văn Sơn (chuyên gia tâm lí)

(ngày 15-17/10/2012). Chúng tôi tóm lược nội dung như sau:

Cả 4 chuyên gia đều xác định dạy vẽ cho trẻ MN nhằm phát triển thẩm mỹ và sáng tạo cũng như một vài khả năng khác như kĩ năng vẽ, kĩ năng vận động, kĩ năng tư duy nhận thức. Các mục tiêu để trẻ phát triển thông qua việc dạy vẽ được xếp thứ tự theo mức độ quan trọng từ cao đến thấp như ở bảng 3 dưới đây:

Bảng 3. Các mục tiêu để trẻ phát triển thông qua việc dạy vẽ theo đánh giá của các chuyên gia

STT	Chuyên gia	Sáng tạo	Thẩm mỹ	Vận động, vẽ	Nhận thức
1	Hàn Quốc	1	2	4	3
2	Australia	2	1		
3	Nga	2	1	3	4
4	Việt Nam	4	3	1	2

Kết quả các cuộc trao đổi, các chuyên gia cũng đồng ý kiến với chúng tôi khi nghiêng về phía phát triển tư duy sáng tạo và phát triển thẩm mỹ (100%).

2.4. Xác định mục đích dạy vẽ cho trẻ MN của chuyên gia MN Việt Nam từ hội thảo khoa học quốc gia

Hội thảo khoa học “Tạo hình với trẻ MN” do Hội Tâm lí - Giáo dục Việt Nam, Chi hội Tâm lí giáo dục ngành MN đã được tổ chức tại Hà Nội ngày 24-4-1998. Hội nghị đã đưa ra kết luận như sau (xem bảng 4):

Bảng 4. Kết luận hội thảo khoa học “Tạo hình cho trẻ MN” (N=24)

Stt	Mục đích HĐTH cho trẻ MN	Số lượng	Tỉ lệ
1	Phát triển nhận thức thẩm mỹ	05	20,83%
2	Phát triển tư duy nhận thức	04	16,66%
3	Phát triển trí tưởng tượng, tư duy sáng tạo	12	50,00%
4	Phát triển kĩ năng vẽ	00	0,00%
5	Phát triển toàn diện	03	12,50%

Hội thảo khoa học có 24 tham luận của các nhà khoa học, nhà quản lí giáo dục đề cập mục đích HĐTH cho trẻ MN. Có đến 50% ý kiến trong tham luận cho

là để trẻ phát triển tư duy sáng tạo, hơn 20% để phát triển thẩm mỹ, 16% phát triển trí tuệ (nhận thức) và 12% để phát triển toàn diện.

Như vậy, kết quả khảo sát 4 nhóm đối tượng (297 ý kiến thành viên) gồm 2 nhóm đối tượng thực hiện trực tiếp dạy vẽ trên trẻ là GVMN và BGH trường MN; 2 nhóm đối tượng hoạch định chương trình, triển khai chương trình là các nhà nghiên cứu, các Vụ, Viện, trường đại học, cao đẳng, trung học sư phạm ngành MN, các Sở Giáo dục và Đào tạo của các tỉnh, thành phố như sau:

- Không có nhóm đối tượng khảo sát nào thống nhất mục đích dạy vẽ cho trẻ MN;

- Ý kiến khảo sát có số lượng cao nhất: để phát triển tư duy sáng tạo: 106/297 (35,69%);

- Ý kiến khảo sát có số lượng cao thứ hai: để phát triển thẩm mỹ: 71/297 (23,90%);

- Ý kiến khảo sát có số lượng cao thứ ba: để phát triển toàn diện: 69/297 (23,23%);

- Ý kiến khảo sát có số lượng cuối cùng: để phát triển kỹ năng vẽ: 47/297 (15,82%).

Tổng hợp các ý kiến về mục đích dạy vẽ cho trẻ MN ở trên, chúng tôi đưa ra ý kiến như sau:

✓ Ý kiến về sự phát triển toàn diện (23,23%) của HĐTH cho trẻ MN là sự lúng túng trong chuyên môn hẹp, không nhận thức được tính đặc trưng của hoạt động vẽ có tính trực quan này vì dạy môn gì, hoạt động giáo dục nào trong trường MN cũng đều hướng đến phát triển toàn diện cho trẻ. Mỗi môn học hoặc một hoạt động của môn học đều có tính đặc thù và mật mạnh của hoạt động môn đó. Không thể đánh đồng mục đích giữa môn âm nhạc và môn làm quen với

toán hoặc làm quen với văn học và HĐTH... Vì môn nào cũng nhằm mục đích giúp trẻ phát triển toàn diện (Đáng lưu ý là các ý kiến này đều rơi vào các nhà quản lý giáo dục như Sở Giáo dục và Đào tạo, Phòng Giáo dục và Đào tạo, hiệu trưởng trường MN) **nên ý kiến này có thể loại trừ.**

✓ Ý kiến về sự phát triển kỹ năng vẽ cho trẻ (15,82%) khi trẻ tham gia hoạt động vẽ là ý kiến đã cũ theo quan điểm học gì phát triển nấy ngày xưa (Học đá bóng là để biết đá bóng; học vẽ là để biết vẽ...). **Ngày nay quan niệm đó không còn phù hợp nên cũng được loại trừ.**

✓ Như vậy, chỉ còn hai quan điểm chiếm số đông (59,59%) là HĐTH cho trẻ nhằm phát triển tư duy sáng tạo và phát triển thẩm mỹ, trong đó quan điểm phát triển tư duy sáng tạo (35,69%) có số lượng vượt trội số lượng quan điểm phát triển thẩm mỹ (23,90%). Lại khó khăn ở chỗ nhóm thiểu số của quan điểm phát triển thẩm mỹ lại nằm ở số chuyên gia tham gia viết sách giáo khoa. Một số chuyên gia cũng như GVMN, BGH trường MN nêu ý kiến “trung dung” rằng trong thẩm mỹ đã bao gồm tính sáng tạo rồi. Nhưng lý luận như vậy thì không thể thiết kế chương trình cho trẻ trong thực tế được. Bởi chương trình dạy vẽ cho trẻ hướng tới sự phát triển tư duy sáng tạo là khuyến khích trẻ có cách nhìn mới, nhìn khác để tạo ra cái mới, cái khác. Nó sẽ rất khác với chương trình dạy vẽ cho trẻ phát triển thẩm mỹ là nhìn, thưởng thức, cảm nhận cái đẹp để đi đến vẽ sao cho đẹp. Tuy hai vấn đề này không mâu thuẫn nhau nhưng không thể đánh đồng để rồi

tạo ra một chương trình mà các bài tập dạy vẽ cho trẻ vừa tạo ra cái mới vừa tạo ra cái đẹp. Rồi cái nào xác định trước, cái nào đánh giá trước, rồi đánh giá làm sao với cả hai tiêu chí trong một bài hay trong một chương trình. Hay chương trình phải chia làm hai phần: Phần bài hướng dẫn, đánh giá “Thẩm mỹ” và phần bài tập hướng dẫn, đánh giá theo hướng “Sáng tạo”. Đó là chưa kể để xác định được thể nào là thẩm mỹ theo quan niệm ngày nay nói chung hoặc trong giáo dục nói riêng lại càng rối rắm. Mà đối với sinh viên hiện nay thì Vấn đề thẩm mỹ thị giác gần như rất ít được tiếp cận nếu không muốn nói là không được tiếp cận trong các trường đại học (đa số trường không có chuyên ngành này).

3 Kết luận

Mục đích dạy vẽ cho trẻ MN hay nói khác là tổ chức hoạt động vẽ, HĐTH cho trẻ MN hiện nay chưa mang tính thống nhất từ lí luận khoa học đến thực tiễn. Tuy nhiên, qua phân tích các kết quả

khảo sát ở trên, chúng tôi cho rằng **dạy vẽ cho trẻ MN trong HĐTH nhằm mục đích đúng đắn hiện nay là giúp trẻ phát triển tư duy sáng tạo**. Từ hoạt động vẽ, trẻ sẽ có sản phẩm trực quan để nhận thức cũng như đánh giá và chịu sự đánh giá một cách trực tiếp. Việc đánh giá tư duy sáng tạo trong hoạt động vẽ của trẻ MN nên: dễ dàng, minh bạch ít tranh luận hơn mục tiêu “Nhận thức thẩm mỹ” (do khái niệm về sáng tạo rõ ràng, xác định hơn). Đây cũng chính là mục tiêu rất quan trọng của các nước phát triển hiện nay. Vài dẫn chứng từ một số quốc gia phát triển: Các quốc gia này ngưng sáng tạo một ngày là “Nguy hiểm đến tính mạng nền kinh tế của họ”, như: Hàn Quốc, Nhật Bản, Mĩ... (Sản phẩm, hàng hóa của họ: Samsung, LG, HyunDai, Sony, Honda, Toyota, các phần mềm của Microsoft... nếu không mới, không sáng tạo thì không bán được, không tồn tại được). Đó cũng là kết luận mà chúng tôi muốn trao đổi trong bài viết này.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Phan Thị Ngọc Anh (2012), “Một số đặc điểm phát triển thẩm mỹ của trẻ mẫu giáo 5 tuổi”, *Tạp chí Giáo dục*, (2), tr.18-23.
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2008), *Giáo trình phương pháp dạy - học mỹ thuật*, Nxb Đại học sư phạm Hà Nội, Hà Nội, tr.7,16.
3. Hội Tâm lí – Giáo dục Việt Nam (Chi hội Tâm lí Giáo dục ngành Mầm non) (1998), *Kĩ yếu Hội thảo khoa học Tạo hình với trẻ mầm non*, Hà Nội.
4. Nguyễn Kim Thản (chủ biên) (2005), *Từ điển tiếng Việt*, Nxb Văn hóa Sài Gòn, tr.870
5. Lê Thanh Thủy (2004), *Phương pháp tổ chức hoạt động tạo hình cho trẻ mầm non*, Nxb Đại học Sư phạm Hà Nội, tr.48.
6. Lâm Vinh (2002), *Mĩ học – về cái đẹp – về nghệ thuật – về con người*, Trường Đại học Sư phạm TPHCM, tr.35, 62.

(Ngày Tòa soạn nhận được bài: 13-3-2014; ngày phản biện đánh giá: 21-3-2014;
ngày chấp nhận đăng: 08-4-2014)